

IK VRAAG UW OORDEEL....

BETREFFENDE
MIJN ROYEMENT UIT
DE S.D.A.P.
EN MIJN
REISINDRUKKEN UIT
DE SOWJET-UNIE

DOOR

H. BROK-
TROELSTRA

2DE DRUK

MULDER & ZOON - AMSTERDAM

PRIJS
10^{cent}

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

2439 3917

EEN WOORD VOORAF

Dat ik ben overgegaan tot de publicatie van de door mij in verschillende plaatsen gehouden lezing, behelzende een verslag van enige indrukken van mijn bezoek aan de Sowjet-Unie, alsmede van de door mij gevoerde briefwisseling met het P.B. der S.D.A.P., wil ik met een enkel woord rechtvaardigen.

Het Partijbestuur heeft mij als lid der S.D.A.P. geroyeerd „wegens gedragingen, die de Partij benadelen.” Indien er werkelijk sprake van was, dat ik handelingen zou hebben verricht, die de partij benadelen, zou ik dit besluit als een rechtmatige straf hebben ondergaan, maar waar ik mij niet bewust ben mij hieraan schuldig te hebben gemaakt, kan ik moeilijk berusten in het leed, dat mij hierdoor wordt aangedaan. Het enige, wat mij op 't ogenblik enige bevrediging zou kunnen schenken, is, dat alle belangstellenden van de feiten kennis kunnen nemen, die tot het royement hebben geleid, opdat zij zelf kunnen beoordelen, of deze beslissing van het Partijbestuur op redelijke gronden berust.

Het zijn vooral mijn vrienden ex-partijgenoten, bekende zowel als onbekende, op wier oordeel ik prijsstel.

Juli 1935.

H. Brok—Troelstra.

Indrukken uit de Sowjet-Unie

Hierbij geef ik de woordelijke tekst der rede, die door mij in verschillende plaatsen op de vergaderingen, door de V.V.S.U. belegd, is uitgesproken en waarin ik in het kort mijn mening over de Sowjet-Unie heb samengevat.

H. Br.—Tr.

Meerdere malen reeds mocht ik voor vergaderingen in grotere en kleinere plaatsen een kort verslag geven van onze indrukken en ervaringen in de Sovjet-Unie. Dat ik dit thans ook voor U mag doen, is mij een grote voldoening. Ik zie daaruit, dat het grote wereldgebeuren ook aan U niet is voorbijgegaan zonder Uw belangstelling op te wekken, en dat ook Gij er U van bewust zijt of er U van bewust wordt, dat wat daar in het enige land der wereld, dat zich heeft vrijgemaakt van een maatschappelijk stelsel, dat niet in staat is de mensen samen te voegen tot één grote gemeenschap van gelijkberechtigten, dat wat daar geschiedt voor de gehele wereld van grote waarde en betekenis is.

Daar toch is voor ons opengegaan een perspectief — een toekomst voor de mensheid, waarvan wij slechts konden dromen in onze jonge jaren, — toen de socialistische gedachte opkwam, — in die jaren, waarin de arme bevolking, — en hier heb ik voornamelijk de arme landarbeiders in Friesland op het oog, — tot diefstal en misdaad vervielen, omdat er voor hen geen uitkomst was; — toen zij begonnen opstandig te worden en tot het besef kwamen van hun recht op een menswaardig bestaan. — Reeds toen werd als einddoel van de strijd aangeheven de leuze: de grond aan allen, afschaffing van het privaatbezit der productiemiddelen. — Daarna kwam er een tijd van strijd voor de meest elementaire burgerrechten van de arbeiders: het algemeen kiesrecht werd beschouwd als de sleutel van een betere tijd: „Doe open de stembus, het Volk staat er voor” — de achturendag werd geëist en verkregen. Een prachtige tijd van opleving en verheffing van het levenspeil der arbeidende klasse — sociale wetgeving, — o, er werd veel verkregen en elke verovering wekte nieuwe begeerten op. — Nu is alles stoptgezet, en met moeite slechts kunnen de bevochten resultaten worden behouden. Van vele vallen stukken af. — En daar zuchten we nu onder zware druk, — niet minder zwaar dan in die vroegere jaren en van groter omvang, — lamgeslagen.

En vol wanhoop en twijfel vragen we ons af: is er dan geen redding? — Is er geen hoop? — Vrienden, nu wij het land hebben bezocht, waarin onze oude leuze, die nog steeds onze leuze is en moet zijn, tot werkelijkheid is geworden, tot daad, — nu kunnen en willen wij in de mismoedige en wankelmoedige harten der mensen, — of het arbeiders, boeren, middenstanders of intellectuelen zijn, — want zij allen immers lijden geestelijke en materiele armoede — nu kunnen en willen wij in hunne harten brengen nieuwe hoop en nieuwe strijdlust, — nu kunnen wij hen wijzen op een land, dat zich ontworsteld heeft aan dat vreselijke kwaad, — het kapitalistische stelsel.

Grond en productiemiddelen in handen van de gemeenschap, in handen van de werkers zelf, — wilt ge dat werkelijk, vrienden der

arbeidende klasse, — Gij allen, die het einde wenst van crisis en malaise en hunkert naar een betere samenleving, — richt dan Uw ogen naar de Sovjet-Unie. Dààr is de grondslag gelegd voor een betere, een gelukkiger samenleving, — het fundament, waarop het socialisme kán worden opgebouwd. En dát het socialisme daar wórdt opgebouwd, en ieder jaar, iedere dag zelfs nader wordt gebracht, — kameraden, daarvan hebben wij ons kunnen overtuigen. Daar is geen twijfel aan. — En dit heeft tengevolge gehad, dat daar op alle gebied toestanden zijn geschapen, die fel afsteken bij die van vroeger, dat het licht de duisternis heeft overwonnen. De duisternis en de ellende, — want als we één ogenblik trachten ons in te denken hoe het leven der arbeiders en boeren daar vroeger was, in het Czarentijdperk, voor de Revolutie, dus nog maar 18 jaar geleden, en we zien hoe het nú is, dan grenst het aan het ongelofelijke wat daar tot stand is gebracht.

EEN GEHEIMZINNIG LAND?

Van oudsher hing er over Rusland een waas van geheimzinnigheid, dat verre onbekende land, waarvan we eigenlijk niets wisten, — ja, toch wel iets: wie toch had niet met huivering gehoord van dat arme onderdrukte volk, dat Vadertje Czaar, het hoofd van de staat zowel als van de kerk niet durfde naderen, maar als een god aanbad; — van de rijke grondbezitters, die hun slaven, de boeren, uitzogen tot op het gebeente, hun vrouwen verkrachtten, hun kinderen uithongerden, en die met geselslagen tot gehoorzaamheid en berusting dwongen; — van de geestelijkheid, die steeds aan de kant der heersers stond, en door allerlei bedrog en bijgeloof de boeren dom hielden en hun met angst vervulde voor aardse en hemelse straffen? Het waren alle al even grote verschrikkingen, en er werd hier in het Westen maar liever niet veel over gesproken, men vond er geen aanleiding in op te komen voor de rampzalige bevolking, of tot niet-erkenning van de staat over te gaan en de kranten waren ook niet zo vol van wat er tóen in Rusland gebeurde als tegenwoordig over wat er nú gebeurt. Toen schuwde men de waarheid, omdat 't zo erg was, en men zweeg er over, — nú schuwt men de waarheid, omdat 't zo mooi is, — en men schrijft er tégen. Maar, vrienden, daardoor laat gij U niet van de wijs brengen en Gij gelooft ons wel, als we U zeggen, dat het daar hêus wel wat meevalt, en dat de openlijke dictatuur van de arbeidende klasse een vergelijking met de bedekte dictatuur van de kapitalistische klasse schitterend kan doorstaan.

En het is voor ons, die daar met eigen ogen hebben kunnen zien en met eigen oren hebben kunnen horen, dat het leven der arbeiders en boeren zich daar in opgaande lijn beweegt, — het is voor ons een grote vreugde tegenover U te kunnen getuigen, dat wat daar nagestreefd wordt en reeds is bereikt, beantwoordt aan de idealen waarover ik U in den beginne sprak en dat daar het Socialisme wórdt opgebouwd.

Veel, heel veel zou ik U daarvan willen vertellen en feiten en toestanden willen aanhalen, waaruit Ge onze geestdrift en onze bewondering zoudt kunnen verklaren. Maar ik kan slechts enkele dingen aanhalen, die naar ik hoop, U zullen aansporen steeds meer dan tot nu toe Uw kennis omtrent het grote wereldgebeuren in de Sovjet-Unie te verrijken door zoveel mogelijk daarover te lezen, — opdat

ook Gij U zult kunnen verblijden over het goede dat daar tot stand komt en dat U als een blijde boodschap in de moede harten dringt en als een verlossend woord in de oren klinkt. Dán zult Gij een ogenblik Uw eigen zorgen en Uw eigen donkere toekomst kunnen vergeten en de hoop koesteren in Uw hart, dat het ook eenmaal hier beter, dat het ook eenmaal hier zo zal worden, — zij het dan ook na veel leed en strijd. Want ook daar is dit de mensen maar niet zó in de schoot geworpen — ook daar is ontzaggelijk veel en zwaar geleden, erger dan wij het ons kunnen voorstellen en erger dan wij het ooit zullen beleven, — want daar moest in een achterlijk land met een onwetend, door onderdrukking ontzenuwd volk, het oude worden vernietigd om het nieuwe te kunnen opbouwen, — daar is met bloed en tranen de nieuwe maatschappij opgebouwd. En nóg moeten alle krachten worden ingespannen om het verworvene te behouden en verder uit te werken. En na al dat leed, na al die opofferingen is het zo heerlijk te zien en te beleven, dat de Sovjet-mensen blij en met ongekende geestdrift het verkregene met al hun krachten bewaren en verdedigen.

DE ZORG VOOR MOEDER EN KIND.

Ik kan slechts een enkele greep doen uit het vele, dat we gezien en beleefd hebben, maar ik hoop U later meer daarvan te kunnen meedelen. Thans wil ik U iets vertellen over de Bescherming van Moeder en Kind in de Sovjet-Unie. — „Bescherming van Moeder en Kind? Niets geen nieuws; hebben we hier al lang” hoor ik U zeggen. En daar betrap ik U op een fout, die ook wij in den beginne vaak maakten, n.l. om alles af te meten naar wat hier in het westen, in de kapitalistische landen reeds is tot stand gekomen. Maar we hebben deze wijze van denken — of niet denken — nu langzamerhand wel afgeleerd en we zullen U een handje helpen om het ook af te leren. De maatstaf, die we moeten aanleggen is deze: hoe waren de toestanden voor de Revolutie, — en hoe zijn ze nu. En als men dan bedenkt, wat er al niet was op te ruimen, wat er al niet moest worden opgebouwd, — dan komen we voor ongelooflijke resultaten te staan, ook al mogen er nog misstanden zijn overgebleven van de ontredde erfenis, die het Czarisme heeft nagelaten.

Voor de Revolutie werd er niet omgezien naar de kinderen der arbeidende klasse — zij konden leven of zij konden sterven, geen hand werd naar hen uitgestrekt dan die, welke de knoet hanteerde! — Thans in 12 jaren van opbouw, — want eerst in 1922, na het einde van de burgeroorlog, kon met de opbouw worden begonnen, — thans is daar in de Sovjet-Unie reeds zoveel bereikt, dat onze bescherming van Moeder en Kind daarbij in de schaduw komt te staan.

We bezochten in Leningrad een der 32 consultatiebureaux, die alle afdelingen zijn van het Centraal Wetenschappelijk Instituut voor de Bescherming van Moeder en Kind. Deze consultatiebureaux zijn niet alleen voor zuigelingen, maar tevens voor de Moeders voor en na de bevalling, en zelfs voor het onderzoek voor het huwelijk. De a.s. moeders onderwerpen zich eigener beweging aan een geneeskundig onderzoek, zodra zwangerschap is geconstateerd en komen daarna 1

maal in de 14 dagen terug. Bij afwijkingen volgt natuurlijk geneeskundige behandeling. De vrouwen zijn 2 maanden voor en 2 maanden na de bevalling vrijgesteld van werk, met behoud van het volle loon. Na de bevalling, die in een kliniek plaats heeft, blijven moeder en kind onder controle; doen zich verdachte verschijnselen voor, dan worden de kinderen geïsoleerd, in observatie genomen en eventueel in een ziekenhuis behandeld. Dit alles geschiedt geheel kosteloos; zelfs wordt aan alle moeders gratis een volledige babyuitzet verstrekt. Zogende moeders blijven onder controle, haar overvloedige melk wordt in flesjes opgevangen en aan die zuigelingen verstrekt, die om de een of andere reden van de moedermelk verstoken zijn. Deze moedermelkcentrale is van grote betekenis, want ook daar wordt aan de natuurlijke voeding de voorkeur gegeven boven de kunstmatige voeding. — Bovendien wordt aan de moeders gepasteuriseerde koemelk gratis verstrekt. Per dag wordt in deze ene melkkeuken 1.000 Liter melk afgegeven, benevens grote hoeveelheden karnemelk en yoghurt, terwijl voor de oudere babys gesteriliseerde pap en vruchtensappen in jampotjes beschikbaar wordt gesteld, gratis of tegen een kleine vergoeding in verhouding tot het loon. — Ook worden de moeders onderwezen in alles de behandeling van het kind betreffende, terwijl ze tevens worden opgevoed tot wijze, verstandige moeders door het volgen van opvoedkundige en hygiënische cursussen. We zagen hoe a.s. moeders in een der lokalen een cursus volgden over kleding, gezondheidszorg en behandeling der babies; in een ander lokaal hielden moeders, terwijl ze op het onderzoek wachtten, de kleintjes bezig met allerlei speelgoed, voor elke leeftijd geschikt. Daar werd haar geleerd hoe een kind bezig moet worden gehouden, welk speelgoed uit hygiënisch en paedagogisch oogpunt goed of verkeerd is.

VOOR IEDER KIND IS EEN VERZEKERDE TOEKOMST.

Ge hoort dus wel, dat er veel zorg wordt besteed aan het opkomende geslacht; en dit is nog maar het begin; deze zorg strekt zich steeds verder uit: over de kleuterleeftijd, de schooljaren en de vakopleiding. Zó is men daar bezig een gezond, krachtig en ontwikkeld volk te kweken. — U begrijpt, dat op de dorpen alles in kleiner formaat geschiedt, maar in ieder dorp is een z.g.n. medisch punt en op niet verder dan 10 Kilometer afstand is een ziekenhuis.

Moeders en Vaders, en Gij allen die hier aanwezig zijt, blijkt U niet reeds hieruit, met welk een blijdschap de geboorte van een kind daar kan worden verwacht, waar het niet tot last is, de zorgen niet verzwart, maar het leven der ouders vermooit en verrijkt? Voor ieder kind toch is daar een toekomst weggelegd, voor ieder is er een levenskans!

En met schaamte en innig mededogen denken we aan hoe het vroeger was, — aan het kind van de arme — de verschoppeling door de eeuwen heen — aan wie het recht om te leven was ontzegd — wiens natuurlijke gaven werden verstikt, — de vertrapte, de verstotene! — En met blijdschap en dankbaarheid zien we terug naar die heerlijke, gelukkige sovjetkinderen — de trots en de glorie hunner ouders — de hoop van het vaderland — het kostbare bezit van de gemeenschap — de Kinderen van de Toekomst!

Onwillekeurig denken we nu ook aan de verwaarloosde kinde-

ren, — waarover in de kapitalistische landen zo'n groot misbaar wordt gemaakt, terecht, als ook maar de helft of minder nog de waarheid nabij kwam.

Hoe zit dat met die verwaarloosde kinderen, waarover door ons veel werd nagevraagd en onderzocht, want ik kan U niet zeggen, hoe pijnlijk het ons aandeed als we van die haveloze kinderen langs de weg zagen; — het type dat U, die de film: „De Weg naar het Leven” hebben gezien, zo goed bekend is.

Na de wereldoorlog, en later nog weer na de burgeroorlog waren er veel ouderloze kinderen: vader gesneuveld of krijgsgevangene, moeder gestorven of verstrooid, de huizen verwoest, geen dak boven hun hoofd. Geen brood, geen geld voor kleding, — kortom, kinderen, die, geheel aan hun lot overgelaten, zich samenvoegden tot gehele benden, die door diefstal of schooien in het leven konden blijven en hun zwerversnatuur, die vooral de zuidelijker volken in het bloed zit, konden botvieren.

Zodra er enige ordening kon gebracht worden, werd direkt begonnen aan dit verschijnsel alle aandacht te schenken. Men beschikte nog niet over kindertehuizen — alles moest immers worden opgebouwd — maar deze verrezen al spoedig of werden in bestaande gebouwen ingericht, en een deel kon daarin worden ondergebracht, waar ze goed verzorgd en opgevoed worden. Dat dit niet zo heel gemakkelijk en vlot ging, zal ieder begrijpen, die zich rekenschap geeft van de verwilderde mentaliteit van deze arme slachtoffers van oorlog en ontredde. Maar men deed wat men kon; want óók, en ik kan nu zeggen vooral, in de Sovjet-Unie gaat de liefde uit tot de armsten der armen, tot de ellendigsten der ellendigen.

Vele van deze kinderen, aan tuchtelosheid en vrijheid gewend, zich nietunnende schikken in een geregeld leven, konden in het voorjaar en in de zomer hun drang naar natuur en vrijheid niet bedwingen, en wisten de inrichting te ontvluchten, — om tegen de winter daarin terug te keren. Langzamerhand zag men geen benden meer, maar dat er hier en daar enkele overbleven, in dat onmetelijke land, — wie zal zich daarover verbazen, of verwijten derven te richten tot de staat? — Een paar jaar geleden, zo vertelde men ons, waren er geen zwervende kinderen meer, totdat ze in bepaalde gebieden tengevolge van misoogst, opnieuw opdoken. Zo heeft ook de misoogst bij Rostow en in het Dongebied tengevolge gehad, dat vele kinderen het gebied verlieten, — omdat de ouders geen brood voor hen hadden en hen liever zagen wegtrekken dan hen van honger te zien omkomen. Dergelijke gevolgen van misoogst in bepaalde gebieden kunnen in de toekomst niet meer voorkomen.

Ook in het vorige jaar kwam in enkele gebieden misoogst voor, — de staat heeft toen geholpen door voedsel uit de reserves en uit gelukkiger gebieden te zenden; het graan voor de uitzaai gratis te verstrekken en de schulden af te schrijven. In tegenspraak met alle fantastische, griezelige verhalen, — men denke slechts aan de kinderlijkjes in blik, dat kluijfe van zekere onvriendelijke, christelijke zijde, — in tegenspraak daarmee wordt uitdrukkelijk verklaard: „er is niemand van honger gestorven, maar allen hadden 't slechter dan in normale tijden.”

„We leerden vroeger op school, dat er in Rusland om de 5 jaren geregeld een „hongertje” zoals het liefelijk heette, voorkwam. Waarschijnlijk trok men er zich toen niet zoveel van aan als tegenwoordig onder Sovjetbewind, nu men opeens vol zorg en mededogen schijnt te zijn gekomen voor die arme Russen. Hieruit kunnen we echter constateren, dat er thans hogere eisen aan staat en regering worden gesteld, — en terecht.

HONGERSNOOD VOORGOED GEBANNEN.

De maatregelen, die er tegen kunnen en zullen worden genomen, maken dat hongersnood thans niet meer te vrezen valt in de Sovjet-Unie. En daarmee is reeds véél gedaan om het euvel der verwaarloosde kinderen te doen ophouden en te voorkomen. — Maar, er is nog een ander verschijnsel: — een, dat zich ook in de kapitalistische landen voordoet, en waarvan onze Voogdijraad een boekje kan opendoen. Dit is, dat er altijd en overal gedéclasséerden zullen bestaan, — mensen, die ontaard, onwillig, lui — in één woord: onmaatschappelijk zijn, en die zich van hun kroost niets aantrekken, — aan de dieren gelijk. En zo treft men onder die kinderen er ook vele aan, die óf van hun ouders weggelopen, óf door hen de wijde wereld in zijn gestuurd. — Dat alle mensen, zelfs in de Sovjet-Unie nog geen ideale mensen zijn, zou U, zo Ge het nog niet wist, hieruit blijken. — In de Moskousche straten werden we een enkele maal lastig gevallen door jongens van een jaar of 8 à 10, die er goedgekleed en gezond uitzagen en met leuke, blozende gezichten en de hand uitstrekkend „dajtje” — „geef” zeiden. Dát zijn kinderen, zoals er ook overal zijn, die óf uit zichzelf en vóór zichzelf graag een paar kopeken ophalen, óf door de ouders er op zijn uitgestuurd. Ook daar zijn nog altijd mensen, die steeds wel méér willen hebben en er graag gemakkelijk aankomen.

DE STRIJD TEGEN DE KINDERVERWAARLOOZING.

De vraag waarom het nu gaat is deze: wat gebeurt er met die kinderen en hoe wordt dit kwaad bestreden. — Juist in de laatste maanden is hierover veel in de Sovjetpers geschreven en wordt er speciaal werk van gemaakt deze kinderen van de straat te halen. Tot 2 maal toe zagen we, dat een of 2 van die kinderen door de militie werden meegenomen. Van „politie” spreekt men daar niet meer; dat woord wekt teveel onaangename herinneringen op uit het czarenregime. Er is een speciale kinderafdeling bij de militie. Deze kinderen worden dan in een kinderverzorgingsinstituut opgenomen en er wordt verder alles gedaan om ze tot goede en nuttige leden van de maatschappij op te voeden. Het principe, dat zowel in deze kindertehuizen als in de gevangenissen, waarvan we ook een bezochten, geldt, is: Opvoeden tót en dóór arbeid! De kansen voor deze verpleegden zijn volkomen gelijk aan die van alle andere kinderen. Weet men wie de ouders zijn, dan tracht men, door met hen te spreken, hen op hun plichten te wijzen, omdat men óók in de Sowjet-Unie van mening is, dat de kinderen aan en bij de ouders behoren. Indien blijkt, dat het om de een of andere reden in het belang der kinderen is ze uit het gezin te verwijderen, dan kunnen ze op verzoek of met goedvinden van de ouders toch worden opgenomen, terwijl ze nu en dan de ouders mogen

bezoeken. Wij waren in de gelegenheid tijdens ons bezoek aan Charkow een opvoedingsgesticht, een tehuis voor de verwaarloosde jeugd te bezoeken. Deze jongens en meisjes waren van af 12 à 14 jaar tot hun 20ste en daarboven in deze „commune” zoals men dat noemt, ondergebracht; ontvangen voedsel, kleding, onderwijs en vakopleiding voor het vak, dat ze zelf wensen. Aan de commune is een fabriek, als ik me goed herinner van radiotoestellen, verbonden. Het vak wordt er van de grond af volledig onderwezen; de oudere jongens leren vaak de jongere, terwijl bekwame technici de leiding hebben. 7-jarige schooltijd is verplichtend (tot het 8ste jaar zijn de kinderen op een voorbereidende school, waar ze reeds lezen en schrijven leren; daarna volgt de 7-jarige school, dus tot hun 16de jaar.) Na afloop van de school mogen ze het instituut verlaten, maar de meesten doorlopen de middelbaar technische school, anderen gaan in de fabrieken in Charkow werken om zich in de fabrieksscholen in het door henzelf gekozen vak te bekwamen.

Ook hier neemt, als overal, de culturele opvoeding een grote plaats in. Er is een uitgebreide bibliotheek, allerlei clubs, o.a. ook een schildersclub — we zagen schilderijen aan de wand hangen, die door de verpleegden zelf gemaakt waren en waaronder er waren, die van aanleg getuigden.

Volgens de Directeur, die ons rondleidde — dit zijn zelf vaak oud-verpleegden — komen er meermalen genieën onder de verpleegden voor. Een muziekvereniging, bestaande uit 70 man, zorgt voor de vrolijkheid bij feesten. Dat ook de sport wordt beoefend spreekt wel vanzelf. Kortom, deze jongens en meisjes krijgen een behandeling en een opvoeding, die hen tot volkomen gelijkwaardigen maken van alle andere kinderen.

Uit een en ander zal U wel blijken, dat men veeleer met bewondering dan met afkeuring en verwijten kan spreken over de zorg voor de verwaarloosde jeugd in de Sowjet-Unie. Deze betreurenswaardige misstanden zo spoedig mogelijk te likwideren is één van de grote taken, die de Sowjet-Unie met ernst, met toewijding en liefde ter hand heeft genomen. Het kan niet anders, of in weinige jaren zal ook dit kwaad tot het verleden behoren.

„Kinderen zijn de bloemen der Aarde” zegt Maxim Gorki; en met liefde en zorg worden in de Sowjet-Unie deze bloemen opgekweekt.

* * *

Getroffen door het blijde, onbezorgde uiterlijk der mensen, vroegen wij ons af, wat daarvan wel de oorzaak zou kunnen zijn. Is het leven dan niet moeilijk voor hen; hebben ze geen plichten, geen verantwoordelijkheid te dragen tegenover zichzelf en tegenover de gemeenschap? moeten ze zich persoonlijk niet veel ontfeggen van wat wij als levenseisen stellen? een ruime geriefelijke woning, kleding naar onze smaak, goede wegen, gemak overal? Werken ze niet hard voor het dagelijks brood? Totdat we hoorden en zagen, dat er één grote zorg van hen is afgenomen: die, over het welzijn en de toekomst hunner kinderen. En dat het vooral dit is, dat hoorde ik bevestigd uit de mond van een bejaarde vrouw, met wie ik alleen op een bank in een park zat en met wie ik een gesprek aanknoopte. Ze sprak Duits en we konden dus van hart tot hart spreken. Toen ik haar vroeg,

waarom ze zich nu gelukkiger gevoelde dan vroeger, antwoordde ze met warmte in haar stem: „om vele dingen, maar wel het méést — en al was het alleen maar daarom — dat onze kinderen goed verzorgd zijn. Als vroeger de kinderen ziek waren, hoe pijnigden wij ons dan om een dokter te kunnen betalen — hoe gaarne wilden wij hun iets laten leren, maar we waren er niet toe in staat. Voor onze kinderen wordt gezorgd — dat maakt ons het leven licht!” Ik weet, vrienden, dat velen van U, dat Ge allen dit verstaat! En het weinige, dat ik U over de zorg voor het kind en de rijpere jeugd heb kunnen vertellen, zal U de diepte van de verzuchting van deze sowjetvrouw kunnen doen peilen.

„DE MENS IS HET VOORNAAMSTE”.

Ge hebt het reeds gevoeld: aan de culturele opvoeding van jong en oud is reeds hard gewerkt; aan de materiële eisen kon nog maar weinig worden gedacht. Was in de eerste jaren de leuze: de techniek beslist, thans, in het tweede vijfjaarsplan is zij: de mens beslist.

Aan de technische ontwikkeling móest de voorkeur worden gegeven, omdat er naar gestreefd moest worden het land onafhankelijk te maken van de andere landen — om machines te maken voor de fabrieken voor de levensbehoeften. Zó diende de techniek de mens. Ook aan versterking van het leger diende allereerst te worden gewerkt — niet met imperialistische doeleinden — Rusland heeft geen behoefte aan uitbreiding van zijn gebied — het is waarlijk al groot en rijk genoeg — en de Sowjet-Unie schuwt de oorlog; maar omringd aan alle kanten door vijandig gezinde kapitalistische landen, móest zij haar leger wel zo sterk en groot en indrukwekkend maken, als wij op de 1 Mei-demonstratie met angstige bewondering hebben gezien, en als een dreigement aanvoelden voor ieder, die de Sowjet-Unie te na zou willen komen. Móet zij dan niet verdedigen, wat zij met bloed en tranen heeft bevochten?

Daarom: eerst de machine, nù de mens. En ook nu weer zullen snelle vorderingen worden gemaakt en ongelofelijke resultaten worden bereikt — woningbouw, scholenbouw, waterleiding, riolering, wegenaanleg, uitbreiding van het spoorwegnet — alles staat te wachten, maar kennende de geestdrift, de energie, het élan, de saamhorigheid van het nieuwe volk, twijfelen wij niet aan een spoedig zichtbaar resultaat. En wij wensen dit de werkers, onze vrienden, van harte toe!

DE POSITIE VAN DE VROUW.

Thans resten me nog enige ogenblikken om een of ander onderwerp naar voren te halen, en, blijvend op het terrein, dat mij altijd bijzonder aantrok, wil ik trachten ook U daarin in te wijden. Het is het gebied van de vrouw in het algemeen, en van de werkende gehuwde vrouw in het bijzonder.

Daarover is onder ons, gedelegeerden, veel te doen geweest, en het kostte sommigen van ons moeite zich in te denken in de gedachtenwereld, de mentaliteit en de opvattingen, die ons zo ver liggen. De gehuwde vrouw toch behoort aan het gezin — moet de man dienen — haar leven moet zich oplossen, zich verliezen in dat van haar kinderen, tussen de vier muren van haar huis moet ze haar leven doorbrengen. Was deze gedachte, en is ze ook heden ten dage nóg niet de meest gangbare en voor velen de meest begeerde? En al moge

in de laatste 50 jaren de vrouw zich hebben losgemaakt van die opvatting en een klein percentage haar intree hebben gedaan in het maatschappelijk, economisch en wetenschappelijk leven, zien we thans niet weer een teruggang, als gevolg van de benarde tijdsomstandigheden? moeten we niet vrezen, dat, wat in naburige landen geschiedt ook hier zal geschieden, en dat de vrouw teruggedrongen zal worden naar haar vroegere plaats, naar het huisgezin, en dat haar ideaal weer moet zijn: „Mijn huis is mijn wereld”? met als gevolg financiële afhankelijkheid van de man, van de kostwinner, met alle daaraan verbonden bezwaren?

Hier wordt de vrouw van lieverlede uitgesloten en uitgestoten uit vele vakken — behalve dan waar ze als goedkoper arbeidskracht gewild is — daar wordt ze niet alleen toegelaten, maar betrokken in de arbeid op alle gebied. En dat niet gedwongen, of uit geldnood, maar vrijwillig en met geestdrift neemt ze deel aan de opbouw en aan de verdediging van land en volk. Hoe moet het dan met het gezin der werkende vrouwen? komen man en kinderen dan niet tekort? is er van gezinsleven dan nog sprake? verliest ze niet haar vrouwelijkheid? zijn haar fysieke krachten toereikend om aan de arbeid in fabriek, op bouwwerken, aan de spoorlijn, ja overal waar gewerkt wordt, deel te nemen? Al deze vragen en nog veel meer werden door ons gesteld en nauwgezet onderzocht en meermalen kwamen we er op terug. Alles wat ons vreemd voorkwam en onze tegenzin vooral in den beginne opwekte, werd tot uiting gebracht, besproken, overwogen, van alle kanten bekeken, van uit ons standpunt zowel als van uit het hunne. En daar zit hem de kneep: het standpunt van waaruit men de dingen beziet, en als we nu maar willen inzien, dat ons standpunt niet altijd en overal het enige en juiste standpunt is, dan zijn we op weg om het leven en zijn verschijnselen te kunnen begrijpen. Dit geldt niet alleen daar, maar overal. Hierbij speelt vooral de traditie, de historie een grote rol. Het zou ons te ver voeren tot zulk een diepte door te dringen, maar als ge ernstig wilt trachten U op de hoogte te stellen van alles wat het leven van de vrouw betreft in het Rusland van het verleden en van het heden, dan kunt ge niet beter doen dan het boek van Fannina Halle: *De Vrouw in de Sowjet-Unie*, te lezen en te bestuderen. Nu wijzelf in de Sowjet-Unie zijn geweest, kunnen wij de inhoud aan de werkelijkheid toetsen, kunnen wij het boek op de juiste waarde schatten. Beter en waarheidsgetrouwer zouden wij u niet kunnen inlichten. Maar dit neemt niet weg, dat ons persoonlijk oordeel ook wel enig gewicht in de schaal legt, en daarom hopen wij u nog schriftelijk over deze en andere kwesties te kunnen inlichten. Het enige dat ik nu kan zeggen is in het kort dit: de vrouw in de Sowjet-Unie wil niets liever dan deelnemen aan alle werk, dat nodig is voor de opbouw en instandhouding van hun land. (Als ik zeg: hun land, hoor ik hen weer met die eigenaardige veelzeggende intonatie spreken van: ons land, onze fabrieken, onze metro, onze kinderen, alles is van ons!)

De vrouw zou zich niet bevredigd gevoelen, als ze, wetende hoeveel er gedaan moet worden en dat er op alle gebied arbeidskrachten te kort komen, niet al haar krachten, ook haar lichamelijke, zou stellen in dienst van haar land en volk. En daartoe wordt ze ook op alle manieren aangemoedigd en geholpen — de zorg voor haar gezin vergemakkelijkt, de woningen (voor zoverre ze nieuw gebouwd zijn) van alle moderne gemakken voorzien; de was, het eten koken, verzorging

van zieken, alles wat de vrouw aan huis bindt en haar tijd en gedachten in beslag neemt, door de staat overgenomen. En dat gaat best, en de gezelligheid en het intieme leven behoeven er niet onder te lijden, kunnen er slechts bij winnen. De korte werktijden, de vrije dagen na een 5-daagse werkweek, geven ruimschoots gelegenheid voor samenleven, in huis, in de clubs, in de parken. Die 5-daagse werkweek heeft een einde gemaakt aan de week, zoals wij die kennen, met een Zondag als rustdag, men noemt de namen der dagen (Maandag, Dinsdag enz.) niet meer, maar kent slechts de datum: elke 6de, 12de, 18de, 24ste en 30ste van de maand is de algemene vrije dag, voorzoverre de bedrijven dit toelaten, zodat er in een maand van 31 dagen één 6-daagse werkweek valt, terwijl voor de maand Februari de 1 Maart als vrije dag wordt beschouwd. Wij hadden dan ook steeds moeite ons te bezinnen welke dag van de week het toch wel zou zijn — wat kwam het er eigenlijk op aan, maar wij konden er ons niet van losmaken.

De kinderen worden in de crèches en kindertuinen gedurende de werktijd beter verzorgd, dan de moeders het zouden kunnen; de grotere kinderen op school van alles voorzien wat ze nodig hebben; man en vrouw als ze willen, gebruikmakend van de eetzaal, die aan elke fabriek verbonden zijn, zo kan de vrouw de vrijgekomen tijd besteden om zich te wijden aan de arbeid, die zijzelf verkiest, die met haar wezen en aanleg overeenkomt en aan haar fysieke krachten beantwoordt. Dat de een met meer lust en animo werkt dan de ander, spreekt wel vanzelf; in de Sowjet-Unie wonen mensen zoals jij en ik, en ik behoef u wel niet te zeggen wat dat betekent. Maar dat de vrouwen over het algemeen goed werk leveren en als gelijkberechtigde en gewaardeerde arbeidskrachten worden beschouwd en geëerd, spoort haar aan die plaats te verdienen en hoog te houden.

MAN EN VROUW.

Dat dit aan de verhouding tussen man en vrouw, en moeder en kinderen geen afbreuk doet, maar veeleer een zuiverder en inniger is, laat zich gemakkelijk denken. De vrouw is niet meer het eigendom van de man, de man is niet meer de heerser, de onontbeerlijke kostwinner, beide zijn gelijkberechtigde, nuttige leden van de gemeenschap, ze zijn kameraden, met de onbaatzuchtigste gevoelens aan elkaar verbonden.

Dat ook hier het kind de schakel is tussen man en vrouw kan onder meer worden geconstateerd uit het feit, dat scheidingen in huwelijken waar kinderen zijn, zeer zelden voorkomen. Met de echtscheidingen staat het zo: als slechts één der partijen de wens te kennen geeft om te willen scheiden, kan dit, doch niet dan nadat met hen is gesproken en getracht is de aanvrager op het ernstige van zijn besluit te wijzen, zonder andere formaliteiten dan een afschrijving op het Bureau van de Burgerlijke Stand (Zags) geschieden. De vader draagt een deel van zijn salaris bij voor het onderhoud der kinderen. Het gaat er dus heel gemakkelijk, wat een zuiverder verhouding tussen man en vrouw bevordert, en waardoor een gedwongen samenleven, om financiële redenen bijv. is uitgesloten. Niettegenstaande dit, is het percentage van echtscheidingen in de Sowjet-Unie slechts iets hoger dan in andere landen, hetgeen in aanmerking genomen de vele

uit financiële of andere maatschappelijke overwegingen onmogelijk geworden scheidingen in de kapitalistische landen, die aldus tot een gedwongen samenleven leiden, zeker niet onrustbarend mag worden genoemd.

Dat over het algemeen de vrouw een andere plaats inneemt in het leven van de man, en ook zij in een andere verhouding tot de man staat, bleek ons vele malen, als we in clubs, in de wandelgangen van theater of opera, in de parken en op straat konden bemerken, hoe rustig de jongelui zich gedragen, vrolijk en in ongedwongen omgang met elkaar, berustend op kameraadschap en eerbied voor elkaar.

HET WERK DER VROUWEN.

Wat nu de aard van het werk der vrouwen betreft, dikwijls stonden we te kijken, als we op straat en aan de weg vrouwen werk zagen doen, dat wij als mannenwerk bestempelen — ik noem slechts straatvegen (en ze deden het keurig, nergens zag ik ooit zulke schone straten); de spoorlijn onderhouden (een man zou zeker wel wat méér zand op z'n schop nemen), de overvolle trams besturen, en nog vele andere werkzaamheden. Maar de mannen hebben zoveel te doen, hun krachten kunnen beter worden aangewend, en zo helpen de vrouwen indirect mee aan het grote productiewerk. Daarbij dient niet te worden vergeten, dat de Russische vrouw van oudsher en tot voor betrekkelijk korte tijd een lastdier gelijk was; ze is gewoon aan dergelijk werk. Je moet ze nog zien sjouwen in de steden, de vrouwen van het platteland, die hun producten, aardappelen en groente, op de hier en daar nog bestaande vrije markt brengen, grote zwaargevulde zakken op de rug, laarzen aan, met forse stap als een man; zo geheel anders dan wij gewend zijn.

Dan zagen we de vrouwen in de zware en lichte industrie in de fabrieken werken. 92 vakken zijn voor de vrouwen gesloten en er zullen als de omstandigheden het toelaten zeker nog meerdere bijkomen. Ze werken in de fabriek aan de lopende band en aan de draaibank. Vaak kwam er iets in ons in opstand — is dat nu werk voor vrouwen? Maar ze doen het uit eigen vrije wil — ze willen ook dit werk doen — bevalt het haar niet, dan kan ze ander werk krijgen — er is volop. Ze worden gekeurd voor elke soort werk, en staan geregeld onder contrôle van de fabrieksdokter; de arbeidsduur en het loon worden geregeld naar de zwaarte van het werk. Voor de gezondheid schadelijke arbeid is voor de vrouwen verboden. Kortom, alles wordt gedaan voor hun welzijn. We hadden hier vaak gehoord over het arbeidstempo in Rusland en dachten aan een gehaast, zenuwslopend tempo, maar al spoedig verwonderden we er ons over, dat we veeleer een langzaam dan een snel tempo waarnamen. Met dit tempo wordt bedoeld de snelle vorderingen van de opbouw. Zeker, er is in den beginne vooral snel en intens gewerkt en waarbij alle krachten tot het uiterste werden gespannen. Maar dit gebeurde niet achter de zweep van particuliere ondernemers, doch als gevolg van het stelsel, de methoden, en niet te vergeten, de geestdrift, die voortvloeien uit de gehele opzet en het wezen van het economische stelsel. Het zijn zijzelf, de werkers, die hun arbeidsvoorwaarden bepalen en in de hand hebben. Hun vakverenigingen waarborgen hun volledige medezeggenschap in alles het bedrijf, de werkmethoden, enz. betreffende.

ARBEIDSVERHOUDINGEN.

De daar reeds toegepaste vergevorderde rationalisatie heeft niet ten doel zoveel mogelijk uit de arbeiders te halen ten bate van de winsten voor particuliere ondernemers — maar is gericht op besparing van arbeidskrachten, verlichting van de arbeid, en dit enkel en alleen ten bate van het welzijn van allen. Hieruit is dan ook te verklaren dat, behalve de arbeidsduur, ook de gezondheids- en veiligheidsmaatregelen, die door onze mede-gedelegeerden, vakmensen, zeer werden geroemd, er op gericht zijn met de belangen der werkers rekening te houden. Als voorbeeld wil ik slechts wijzen op de bepaling, dat het tempo van de lopende band hoogstens 75% mag bedragen van dat in de Ford-fabrieken, en dat het tot nu toe niet meer dan 65% bedraagt.

Ik zou u nog kunnen wijzen op de regeling der arbeidstijden in verschillende bedrijven, in verhouding tot de zwaarte van het werk. In de zware industrie wordt soms 4 uur gewerkt; soms 2 uur en dan weer een pauze van 1 of $\frac{1}{2}$ uur; voor de vuren niet langer dan $\frac{1}{2}$ uur aaneen, met $\frac{1}{2}$ uur of $\frac{1}{4}$ uur pauze. De algemene werktijd is er 7 uur met 1 uur rusttijd.

Ge begrijpt, dat dit alles ook zeer mijn belangstelling opwekte en het bezoeken van diverse fabrieken werd dan ook niet gaarne en slechts een enkele maal — als ik er op uit was om meer speciaal op mijn terrein te speuren — afgeslagen, maar ik kan uiteraard over deze dingen geen deskundig oordeel uitspreken. Dit is weggelegd voor hen onder mijn mede-gedelegeerden, die tot de vaklui behoren. Richt uwe vragen tot hen, en zij zullen zeker gaarne alle mogelijke inlichtingen geven.

Er wordt dus op alle manieren voor gezorgd, dat de arbeiders fit blijven — een vacantie van 4 weken voor de zware industrie, voor andere vakken 2 à 3 weken, natuurlijk met behoud van het volle loon — een gratis verblijf van 2 weken of langer in een der rusthuizen — we zagen er ettelijke aan de kust van de Zwarte Zee, in de zgn. Russische Riviera — voor elke vakvereniging afzonderlijke. Verder geregelde ontspanning in clubs en in de reusachtige parken met allerlei culturele afdelingen, van theater en opera af tot allerlei kermisvermakelijkheden toe. Dit alles heeft de bedoeling de lichamelijke en geestelijke krachten op peil te houden. En zo kan men dan ook het antwoord verklaren van Prof. Liebermann, de leider van een der grootste klinieken in Charkow, die wij bezochten, toen we hem vroegen of de arbeid in de zware industrie ook verkeerde gevolgen had voor de gezondheid en het zenuwgestel der daarin werkende vrouwen en hij ons verzekerde, dat dit niet het geval is en dat uit geen enkel feit de conclusie kon worden getrokken, dat de vrouwen hiervan nadeel ondervinden. „Trouwens”, zo vervolgde hij, „zover zouden wij het hier niet laten komen; onze opvatting is, en we brengen die ook van toepassing, dat het beter is te voorkomen dan te genezen; we gaan op alle gebied prophylactisch te werk en onze eerste zorg is: een gezond en krachtig volk te kweken, in het belang van henzelve en van de gemeenschap”.

DE SOWJET-UNIE, EEN VERBOND VAN VRIJE VOLKEREN.

Ge zult reeds bemerkt hebben, dat ik mij meer speciaal heb bewogen op het gebied, dat voor mij het meest aangewezen was. Dit neemt niet weg, dat ook vele andere vraagstukken, de grote algemene vraag-

stukken, mijn aandacht hadden. En ik zou over alles wel met u willen spreken. Slechts enkele kan ik even aanstippen — waarbij ik de politieke vraagstukken, als liggende buiten de kring van onze besprekingen, ter zijde stel.

Daar is de broederschap der volkeren en rassen, die in het reusachtige gebied der Federatie der 7 Sovjet Republieken tot werkelijkheid, tot feit is geworden en waarmee dus ook het Jodenvraagstuk, dat meest barbaarse verschijnsel in vele der kapitalistische landen en de grootste schande der tegenwoordige wereld — geheel is opgelost. Alle 182 nationaliteiten die binnen het gebied van de Sovjet-Unie wonen, behouden ieder hun eigen zelfstandigheid en kunnen alle hun eigen cultuur ontwikkelen. We waren in Gagri, een plaats in Klein-Azië aan de Zwarte Zee, de hoofdplaats van de kleinste der Republieken. Daar wonen de Afghanen, en in een der rusthuizen werden we door een vakverenigings-leider — hij moest daarvoor van zijn werk op het land, in de tabak, worden weggeroepen en had dan ook niet veel tijd voor ons beschikbaar — over alles ingelicht, wat we wilden vragen. Hij vertelde onder meer, hoe vroeger de bewoners, alle onderhorigen van één prins van Oldenburg, werden onderdrukt, hoe ze vaak in opstand kwamen en er steeds strijd was voor gelijke rechten, en hoe er thans volledige gelijk-berechtigdheid is en volle vrijheid tot ontplooiing van eigen cultuur. Op de scholen wordt in de eigen taal onderwezen, en daarnaast als vreemde taal het Russisch — op alle scholen in de gehele Sovjet-Unie is het aanleren van één vreemde taal voorgeschreven.

Dat het behoud van de eigen taal van groot belang is voor de cultuur, de ontwikkeling van een volk, zal u wel duidelijk zijn, als ge bedenkt, dat een dichter of schrijver — laten we maar nemen uit Friesland — de mooiste, verhevenste gedichten kan maken in zijn eigen taal, zijn moedertaal, en de ziel van zijn volk kennende, het tot geestdrift en hogere gevoelens kan stemmen, terwijl hij in de Nederlandse taal, die hij toch ook kent, daartoe niet in staat is.

Daar is de nieuwe economische grondslag: niet produceren om winst voor enkelen, maar ten behoeve van land en volk; versterking van de democratie, die zich uit in de vrije lotsbeschikking der werkers, door middel van hun vakverenigingen en van hun politieke rechten, die thans, nu de staat op vaste grondslag staat, steeds meer kunnen worden uitgebreid, men denke aan de invoering van het algemene directe en geheime kiesrecht van alle leden der bevolking boven de 18 jaar. Slechts meent men daarbij een klein aantal te moeten uitsluiten, niet meer bedragende dan 2 à 1½%, welk aantal steeds kleiner wordt. Dat zijn diegene, die door hun afkomst uit, en contact met kringen, waaruit tegenwerking en sabotage kan worden verwacht, zoals zij, die tot de vroegere adel of geestelijkheid hebben behoord, politieagenten uit het czarenrijk, en de koelakken (welgestelde boeren). Als deze echter blij hebben gegeven vóór en met de arbeiders van de Sovjet Unie te willen werken, waarvoor hun de gelegenheid wordt geboden, dan kunnen ook deze hun volledige burgerrechten verkrijgen. Men is daar zéér voorzichtig om de tegenwerkende elementen geen gelegenheid te geven hun duister werk te verrichten.

EEN ONTMOETING.

Nu ik hierover spreek, is het op zijn plaats U van een ontmoeting

te vertellen, die me even een kijkje gaf in de wereld van hen, die zich niet thuis gevoelen onder de tegenwoordige omstandigheden. — In een Torgsin, dat is een grote winkel, waar men alleen tegen „valuta” zoals men dat noemt kan kopen en waar we dus voor ons Hollands geld enige inkopen konden doen, — in die winkel ging ik op m'n eentje op een bank zitten naast een vrouw, die me reeds dadelijk opviel door iets, laat ik maar zeggen aristocratisch in haar gezicht. Als gewoonlijk knoopte ik een praatje aan in het Duits, en ik kreeg antwoord in het Duits. De manier waarop ze me zei, dat ze veel in het buitenland had gereisd, bevestigde mijn vermoeden, met iemand van het oude régime te doen te hebben, en dit zou tot zekerheid worden, toen ik haar iets omtrent het leven en de veranderde toestanden vroeg en de verachtelijke manier, waarop ze ontkennend antwoordde op mijn vraag of ze óók werkte, en waar. Dit is de vraag, die men elkaar daar alleréerst stelt. Ze wist, dat ik een vreemdeling was en durfde zich blijkbaar een beetje bloot te geven. Op fluisterende toon zei ze: „Es ist ja fürchterlich dass man nicht aussprechen kann!” Ik gaf er mijn verwondering over te kennen, dat het hier zo vol was in de winkel, die toch alleen bestemd was voor vreemdelingen, en de vele bezoekers — waaronder veel oude dames, die ze groette en dus tot haar bekenden behoorden — bijna alle geenszins de indruk maakten van vreemdelingen te zijn. Op verbitterde toon zei ze, dat dit mensen waren, die van familie uit het buitenland — ik begreep van emigranten — geld gestuurd kregen. Toen ik later vertelde, dat we over een paar dagen weer weg zouden gaan, zei ze, met heimwee in haar stem: „glückliche Menschen!” — Zie vrienden, deze ontmoeting greep me een ogenblik aan, — want ik zag daaruit dat er mensen zijn, die zich niet kunnen schikken in de veranderde toestanden — die vasthouden aan hun traditie en zich nog steeds als vroeger schamen voor het verrichten van arbeid en zich verheffen boven de anderen — die niet kunnen hebben, dat thans de arbeiders iets, ja alles te zeggen hebben, die hun standje niet alleen, maar ook hun klasse in stand willen houden. En daarom gevoelen zij zich daar ongelukkig, terwijl het ook voor hen een vreugde en een geluk kón zijn, zich opgenomen te gevoelen in de grote gemeenschap. Want dat is juist het voor ons zo bekoorlijke, zo verheugende, — dat stemt ons daar zo blijde, — daarom voelden we er ons zo thuis, — dat allen leven als één familie, dat geen zich verheft, of verheffen kan boven de ander — geen heer en geen knecht —, dat het de arbeid is die de mens zijn waarde geeft. — En de overgang van die wereld in de onze hier, was ons — en vooral de 4 werklozen, die onder ons waren — eerst niet alleen vreemd, maar ook onaangenaam en pijnlijk.

Onze ogen en onze harten zijn daar geopend voor een nieuwe mensen-gemeenschap, — een van gelijkwaardigheid en broederlijkheid. Het leven heeft zich op alle gebied daar voor iedereen opengesteld, — techniek, wetenschappen, kunst, natuur, — kortom, het volle, rijke leven is toegankelijk voor ieder, die het grijpen wil. Grootse verwachtingen wekken al deze mogelijkheden op; we gevoelden dit vooral als we in theater en opera, bij film, bij ballet, bij zang en spel, het voor ons nog vreemde beleefden, dat dit alles gegeven en genoten wordt door de arbeiders zelf, en dat niets voor hen onbereikbaar is.

Tot óngekende hoogten zal dit hen voeren!

HET LEVEN OP HET LAND.

Wij spraken veel over de arbeiders in de Sovjet Unie en in 't geheel nog niet over de boeren. Of die dan geen arbeiders zijn? Zeker wel — maar steeds nog wordt daar gesproken over de arbeiders en de boeren, omdat er tot nu toe verschillend over hen werd gedacht. Rusland is een agrarisch land, de welvaart hangt er, zoals overigens in de meeste landen, af van de toestand der boeren, van de opbrengst van de bodem. Van ouds waren — en zijn nóg — de boeren de meest behoudende klasse; het kostte moeite hen te overtuigen van de voordelen, ook voor henzelf, die een gecollectiviseerde landbouw meebrengt. En tóch had men de medewerking der boeren nodig voor de opbouw. Thans echter, na veel strubbelingen, na veel fouten te hebben gemaakt en te hebben gecorrigeerd, is men er in geslaagd in 't algemeen de boeren voor het nieuwe régime te winnen. Dit nieuwe régime vertoont zich op het platteland in de vorm van kollektieve en van staatslandbouwbedrijven, daar genoemd kolchozen en sovchozen. We waren in de gelegenheid zowel een kolchoz als een sovchoz te bezoeken. Het spijt me dat de tijd te kort is U in détails onze ervaringen te geven.

Ik moet volstaan met de verzekering te geven, dat de leden van kolchoz zowel als van sovchoz niet minder geestdriftig zijn over het nieuwe leven dan de arbeiders in de industrie en dat ook de landbouw zich evenals de industrie, en vooral niet minder, heeft ontwikkeld tot een tot nu ongekende hoogte. — Industrie en landbouw nauw verenigd — want het aanwezig zijn van tractorencentra en landbouwmachines ten behoeve van de boeren, maakt, dat ook het platteland de zegeningen van de industrialisatie leert kennen en waarderen. Dat dit de eenheid van gedachte, een eenheid van willen, een eenheid van belangen schept, en er voor vijandschap of tegenstellingen tussen de steden en het platteland geen plaats is, zal U wel duidelijk zijn.

Dat ook in de kolchozen en sovchozen, onder de boeren dus, de liefde voor hun land en de afhankelijkheid aan de leiders, onder wie Stalin wel de meest geliefde en vereerde is, niet minder groot is dan van de Moskousche bevolking, die ons bij de geweldige demonstratie der miljoenen arbeiders op het Rode Plein zijn gebleken, hebben wij overal waar wij kwamen bemerkt. Steeds kleiner wordt het aantal boeren, die er een particulier bedrijf op na houden — want steeds meer zien ze in, dat hun leven er in alle opzichten slechts bij kan winnen als ze zich aansluiten bij het kollektieve bedrijf.

Ons is gebleken, dat, evenals de industriearbeiders, deze boeren zich hebben aangepast aan het nieuwe leven — en dat ze er wél bij varen.

DE KWESTIE VAN DE GODSDIENST.

Telkens dringt er weer meer naar voren — zo zou ik nog kunnen doorgaan en de legenden aanhalen, die er in omloop zijn en steeds weer opnieuw worden uitgedacht om toch maar een klad te kunnen werpen op het veel goede werk, dat daar in de Sovjet Unie wordt gedaan. — Of gelooft ge dan werkelijk, dat van die beweerde „geloofsvervolging” ook maar iets waar is? Er werd mij,

voordat ik op reis ging, verzekerd, — en de zegsvrouw wàs er niet af te brengen — dat een kerk vol met oude mensen was gestopt en toen in brand gestoken. Dat gelóóft de goe-gemeente — en dit is nog maar één staaltje. — Van gèloofsvervolging, mijne hoorders, is geen sprake, nù niet en voorheen niet. Zeker, vele kerken zijn gesloten en worden voor andere, meest culturele, doeleinden gebruikt, zoals voor musea en tentoonstellingen; andere staan leeg; sommige werden, omdat ze niet meer gebruikt werden, gesloopt: — eenvoudig, omdat ze niet meer bezocht werden.

Wat er gebeurd is, is dit: de scheiding van kerk en staat is er een volledige; finantieel moeten de gelovigen zichzelf redden, en het geld voor de pope en de dienst gezamenlijk opbrengen; de kerk heeft al haar vroegere privilegiën verloren; de haar toebehorende gronden zijn, evenals alle particulier grondbezit, aan de gemeenschap, aan de staat getrokken; de gebouwen kunnen de gelovigen huren, want alle gebouwen zijn ook staatsbezit; het bedrag aan huur wordt besteed voor het onderhoud. — We bezochten in een kolchoz een nog in gebruik zijnde kerk — de pope, die met een zijner ouderlingen op een bank in de veranda van zijn woning, een soort landhuisje, zat, was zo welwillend ons de kerk te laten bezichtigen; hij antwoordde op al onze vragen, zei, dat hij met Pasen 500 mensen in de kerk had gehad. De kerk bevond zich in haar oude staat. De pope verzekerde ons, dat er hem geen enkel beletsel in de weg werd gelegd om de dienst geregeld uit te oefenen en de kerk dag en nacht voor de gelovigen openstond. En hij gaf ons die verklaring schriftelijk en van zijn handtekening voorzien. — Toen we in een woning nog ikonen, dat zijn heiligenbeelden, aantroffen, zei de dochter ons, dat moeder nog gelovig was en naar de kerk ging; op onze vraag of zij ook gelovig was, zei ze, dat zij komsomol, dat is jong-communiste was. Toen een der onzen haar vroeg: „maar wat zegt de pope daar dan wel van”, — gaf ze dit rake antwoord: „Als de communisten er niets van zeggen, dat moeder naar de kerk gaat, waarom zou de pope er dan wel wat van zeggen, dat ik komsomol ben?”

Ieder is in de Sovjet Unie volkomen vrij in zijn godsdienstige gevoelens en de wijze, waarop hij deze wil bevredigen — als hij zich maar onthoudt van openbare propaganda en zich niet tegen de staat keert; — hij mag zijn eigen kinderen godsdienstonderwijs geven als ze boven de 18 jaar zijn, maar op de scholen wordt dit niet gedaan. — Men vergete niet, dat het in Rusland steeds de geestelijkheid was, die aan de kant der heersers stond, die het volk onderdrukte, het dom hield en door allerlei bedrog de onontwikkelde rampzalige boeren in bedwang wist te houden; — thans zijn hun hiervoor de ogen geopend en wat vroeger als vroomheid gold is gebleken niets anders dan angst te zijn geweest. Hierdoor is een haat ontstaan tegen de pope en de kerk, die zich uit in een sterke reactie tégen het geloof. De steun, die zij vroeger meenden te vinden in het bijgeloof — want dat was het meer dan geloof, om hun ellendig bestaan te kunnen dragen, hebben ze nu niet meer nodig en heeft plaats gemaakt voor een nieuw geloof: dat, in de toekomst van hun land, dat hun een mènswaardig bestaan verzekert.

Bij ons bezoek aan het anti-religieus museum in de grote Izaäk Kathedraal te Leningrad bleek ons dat daar niet op spottende manier,

maar op zuiver historische, zakelijke en wetenschappelijke gronden wordt gedemonstreerd, o.a. met authentieke stukken, hoe de kerk steeds het plechtanker was voor de machtspositie der Czaren en hoe de geestelijken door spionnendiensten, verraad en de meest onchristelijke praktijken de bevrijding der arbeidende klasse uit de kluisters van slavernij en onwetendheid tegenwerkten, om maar niet te spreken van het bedrog, waarmee ze het bijgeloof bij de domme massa in stand hielden en aankweekten. We denken daarbij aan het beeld van een heilige, die tranen zou hebben gestort over de zonden der mensen; en wat bleek? Dat door een mechanisch toestel de valse tranen werden geproduceerd! Deze en meerdere gemene praktijken aan de kaak te hebben gesteld en het bedrog te hebben ontmaskerd, is geen geringe verdienste van de Sovjetstaat en kan er slechts toe bijdragen om het geestelijk en zedelijk peil der bevolking te verhogen. Met de godsdienst als zódanig heeft dit niets uit te staan, — of het moest dan zijn, dat door de ontmaskering van het bijgeloof de weg naar zuiver eigen godsdienstige gevoelens is vrijgemaakt.

DOODSTRAF VOOR KINDEREN?

Thans duikt er weer een nieuwe legende op, n.l. dat de doodstraf voor kinderen zou zijn ingevoerd. Ach, het is eigenlijk te belachelijk om er op in te gaan. Want denkt men wel van die goedmoedige Russen — en hoe spreekt daaruit een eigengerechtigdheid! De Russen hebben Uw zedepreken niet nodig, gij schijnheiligen, — ge kunt het gerust aan henzelf overlaten hun leven in te richten — ze zijn geen stommelingen en geen misdadigers! — De hele zaak komt hierop neer: dat er tot nu toe geen strafbepalingen waren voor dieverij, straatschenderij, misdaad en moord, door kinderen bedreven, daartoe aangespoord door ontaarde ouders of ouderen, die zelf wel daarvoor zouden worden gestraft en die nu zelf buiten schot bleven. Om daaraan een einde te maken strekt men de strafbepalingen ook uit tot de kinderen — natuurlijk niet om de doodstraf op hen toe te passen — maar om een onderzoek uit te lokken naar de medeplichtigheid der ouders en de verantwoordelijkheid van de ouders voor de daden van hun kinderen te vergroten.

Vrienden, — ik heb nog iets te zeggen, dat mij persoonlijk aangaat. — Ten einde allerlei veronderstellingen, insinuaties en misverstand te voorkomen, wil ik slechts dit zeggen — en nu richt ik me in 't bijzonder tot mijn partijgenoten, die, naar ik hoop onder U aanwezig zijn, dat ik ben teruggekeerd zoals ik was, als sociaaldemokraat, — dat ik geenszins ben „bekeerd” of tot de communistische partij ben „overgelopen”, — dat ik juist ben versterkt in mijn mening, dat voor ons land en volk een andere weg moet worden gevolgd dan die in Rusland de aangewezen was en is gebleken de juiste te zijn; — onze mentaliteit, onze traditie, onze historie, onze technisch reeds hoogstaande industrie, onze cultuur, in één woord onze westerse beschaving, vereisen andere middelen, andere methoden om tot het gemeenschappelijk doel te komen, dan die daar werden en worden toegepast. Voor mij is voor ons land de weg der parlementaire democratie voorlopig nog die, welke mij de beste lijkt — al moge er verschil van opvatting bestaan over het tempo waarin, en de wijze waarop gemeend wordt die weg te moeten volgen.

Aanwezigen, — wij zijn teruggekeerd van een prachtige reis, die rijk was aan indrukken en ervaringen, en aan onze lichamelijke zowel als aan onze geestelijke krachten hoge eisen stelde. Dat wij allen dit goed hebben kunnen weerstaan, is zeker niet voor het kleinste deel te danken aan de grote hartelijkheid en ongekennde gastvrijheid, waarmee we steeds en overal werden omringd en die ons van alle kanten werd geboden, — maar vooral ook aan het opwekkende, volle leven, aan de sfeer, aan het opbouwende, dat ons meesleepte. — Maar nu moet ge niet menen, dat wij steeds in „extase” rondliepen, dat ons nuchtere verstand ons in de steek liet, en wij maar klakkeloos aannamen, wat ons werd verteld en oppervlakkig de dingen beschouwden. Neen, we waren steeds zeer kritisch en we maakten het hen, die ons vergezelden; niet altijd even gemakkelijk, soms zelfs heel moeilijk; er waren er zelfs onder ons, die de naam van „ongelovige Thomas” eer zouden aandoen. We lieten ons nooit met een kluitje in het riet sturen, en hielden vaak halsstarrig vast aan onze vooropgezette mening — als echte Nederlanders, als mannen van sta-vast. Tegen beter weten in stelden we vragen, die we wisten dat ons bij onze terugkomst zouden worden gedaan; we zagen soms met de ogen van tegenstanders en spraken hun taal — om toch maar te kunnen doordringen tot het wezen van de zaak. We vroegen na, we speurden rond; — we namen geen blad voor de mond. Van vergoelijking van feiten en toestanden moesten we niets hebben, en onze begeleiders waren steeds bereid ons op alles te antwoorden. Ze hebben daar niets te verbergen, en ze hebben daar niets te verbloemen; ze houden van kritiek, die ze ook op zichzelf toepassen.

We wilden zo beslagen mogelijk op het ijs komen na onze terugkeer. — Of ons dit is gelukt? Zeker niet ten allen dele, — dit van ons te vergen zou dwaasheid zijn. Veel, heel veel moest achterwege blijven. Maar alle vragen, die ons zullen worden gesteld, die wijzelf niet kunnen beantwoorden, willen wij voorleggen aan hen, die we hebben leren kennen als betrouwbare en deskundige gidsen. — Als leken op velerlei gebied voelden wij vaak ons gebrek aan kennis — we willen het eerlijk bekennen en we schamen er ons niet voor. De lust en de behoefte echter om in alle problemen door te dringen, is in ons opgewekt, en we hopen nog tijd en gelegenheid te hebben om het daar ontvangene te bestuderen, opdat we het dienstig kunnen maken om anderen daarvan mede te geven. Maar dit neemt niet weg, dat we ons in staat achten een oordeel uit te spreken over de opzet, de bedoelingen, de resultaten en de vooruitzichten van land en volk in de Sovjet-Unie, over hun leven en werken, — en alle geleerde betogen en ingewikkelde verhandelingen, die tegen ons zullen worden aangevoerd, — als ze komen van mensen, die niet zelf door eigen aanschouwing en objectief zich op de hoogte hebben gesteld, maar verstand zijn in een vooropgezette, vijandige houding, zullen geen vat op ons hebben en zijn niet in staat ons in dit éne en voornaamste te kleineren of te krénken: alsof wij niet eerlijk, uit eigen ogen zouden hebben gezien en met eigen oren zouden hebben gehoord. — Zeker, er zijn zwakke punten en het heeft ons moeite gekost het waarom van sommige verschijnselen te doorgronden —

ons idealisme verlangde het soms anders — maar dacht ge dan soms, dat men daar in een 12tal jaren van de h  l die het was, maar opeens in een paradijs kon overwippen? Die dat verwachten, die dat eisen, getuigen van een mentaliteit, die we niet nader behoeven te kwalificeren.

We weten het, met veel onverstand en onwetendheid, met veel bekrompenheid en eigenwaan, met veel verstarring in dogma's, en dit niet van zekere zijde alleen, met veel laster ook, zullen we nog te kampen krijgen, — maar we zijn teruggekomen, gesterkt in onze hoge idealen, die in de Sovjet Unie tot levende werkelijkheid kunnen en zullen worden, — verzekerd van de ernstige wil der arbeiders om steeds meer dit ideaal naderbij te brengen. En met nieuwe moed bezielde voor de toekomst der mensheid, vrezen wij niet meer een algemene teruggang en vernietiging van alle culturele waarden in de gehele wereld. En het geluk, dat mij op mijn oude dag deelachtig mocht worden, dit te aanschouwen, dit te weten, kan niets en niemand mij vergallen.

Die heerlijke zekerheid willen wij ook U deelachtig doen worden en daarvoor is in de eerste plaats nodig, dat gij uw hoofden en harten openstelt, — Uw vooroordelen overwint, nauwkeurig wikkend en wegend wat U van vijandige zijde wordt voorgezet.

En intussen zullen wij niet ophouden te proberen de mensen in te lichten, en de Waarheid over de Sovjet-Unie te verbreiden!

MIJN BRIEF AAN DE PARTIJLEIDING.

Assen, 23 Juni 1935.

Aan het Partijbestuur der S.D.A.P.,
Amsterdam.

W. P.,

In het Volksblad voor Groningen en Drente van 17 dezer las ik, dat het Partijbestuur in zijn vergadering van 15 Juni j.l. besloten heeft, dat partijgenoten, die op vergaderingen van vijandige partijen of hun mantelorganisaties het woord voeren, daarmee handelende in strijd met de belangen der partij krachtens art. 12 der statuten worden geroyeerd.

Sedertdien vernam ik verder niets hieromtrent en persoonlijk werd ik met dit besluit — dat klaarblijkelijk werd genomen naar aanleiding van het optreden van leden der Meidelegatie naar de Sovjet-Unie in vergaderingen, uitgeschreven door de V.V.S.U., waarin wij enige indrukken weergaven van onze reis — niet in kennis gesteld. Ik vermoed, dat, wat mij betreft, de Afd. Assen de uitvoering van Uw besluit zal worden opgedragen. — Op dit ogenblik echter beschouw ik mijzelf nog als lid van de S.D.A.P. en in die kwaliteit neem ik de vrijheid mij met het volgende tot U te wenden. Ik doe dit niet met de bedoeling enige afbreuk te willen doen aan Uw recht en Uw plicht om de wetten der partij uit te voeren, doch wil U slechts een paar vragen stellen, waarbij ik uitdrukkelijk verklaar, géén lid van de V.V.S.U. te zijn, noch te zijn geweest, noch voornemens ben het te worden.

Ik wilde U dan vragen:

1. Is het waar, dat de V.V.S.U. een partijvijandige organisatie is, en een „planeet van Moscou” zoals het heet? Waarop berust die veronderstelling?

2. Is het waar, dat mijn mede-partijgenoten-gedelegeerden en ik, die door dit besluit worden getroffen, ons „laten spannen voor het anti-S.D.A.P. karretje”? Hebben wij ooit reden gegeven aan onze betrouwbaarheid te moeten twifelen, en houdt deze op vanaf het ogenblik, dat wij de ons geboden gelegenheid hebben aanvaard, om ons persoonlijk te overtuigen van de waarheid der berichten over de Sovjet-Unie, zowel van de goede als van de slechte?

3. Is het waar, dat wij door ons optreden handelen in strijd met de belangen der partij? Had de leiding dit dan niet kunnen en moeten voorkomen, door ons in de gelegenheid te stellen voor de afdelingen van Partij en Instituut voor Arbeidersontwikkeling verslag uit te brengen, wat door ons allen zeer gewenst en gewaardeerd zou zijn geworden, en er zeker toe zou hebben bijgedragen, de band van vele partijgenoten met de leiding te versterken?

Omtrent al deze punten veroorloof ik mij nog enkele opmerkingen: Wat vraag 1 betreft, zou ik willen wijzen op de statuten van de V.V.S.U. —

U zult het wel met me eens zijn, dat statuten niet liegen — al wordt er persoonlijk wel eens van afgeweken. Als men echter aan

de waarheid van statuten gaat twijfelen, verliest men alle grond onder de voeten.

De V.V.S.U. is een boven de partijen staande organisatie en stelt zich o.m. ten doel:

1. Zo ruim mogelijk kennis te verspreiden over de opbouw van het Socialisme in de Sovjet-Unie en vriendschappelijke betrekkingen tot stand te brengen tussen de arbeiders en boeren der S.U. en van Nederland en hun organisaties.

2. De Nederlandse bevolking naar waarheid voor te lichten over de ontwikkeling van de toestand in de S.U. De onjuiste meningen en inzichten door publicatie der feiten te weerleggen, de vredespolitiek van de S.U. te populariseren en de S.U. tegen alle aanvallen, in welke vorm ook, te verdedigen.

Dit kan ik volkomen onderschrijven en ik zie niet in, dat er één partijgenoot is, die dat niet kan, — ook al staat hij geheel buiten deze vereniging. Dat zij ook werkelijk een boven de partijen staande organisatie is, wordt door haar samenstelling wel bewezen, waar de leden behoren tot de meest uiteenlopende partijen en richtingen. Zij staat tot de communistische partij in dezelfde verhouding als tot de sociaal-demokratische partij en rekruteert haar leden uit de een zowel als uit de andere, met dit verschil, dat de S.D.A.P. leden belemmerd worden in hun vrijheid zich aan te sluiten en zo niet alle, dan toch véle zich daardoor van aansluiting onthouden, of wel lid worden maar er niet openlijk voor uitkomen.

Ten opzichte van vraag 2 wil ik opmerken, dat mijn persoon (de andere zullen wel voor zichzelf spreken), mijn verleden en heden en mijn werk als sociaaldemokraat U toch wel enige waarborg hadden kunnen zijn, dat ik volgens eer en geweten zou handelen, en ik me niet zou laten spannen voor welk karretje ook. — Als er in de laatste tijd, mede naar aanleiding van onze reis naar de S.U. van anti-S.D.A.P. propaganda sprake is, dan is die gevoerd door die organen van de S.D.A.P., die mijn persoon als iets bijzonders naar voren hebben gebracht, en die begonnen zijn de naam van mijn broer tegen mij uit te spelen (zie het berichtje in „Het Volk” van Vrijdag 26 April, de dag van mijn vertrek naar de S.U.). Dat anderen daarop zijn ingegaan, is hun recht en spreekt wel vanzelf; dat is hun zaak en niet de mijne. Ik persoonlijk laat maar liever zulke dingen als minderwaardig aan me voorbijgaan. Maar ik wil hier constateren, dat dergelijke uitlatingen, evenals die van A.B.K. in zijn Opr. Krabbels, waarin Uw partijgenoten als grote nullen worden bestempeld, om van het liefelijke stukje in „Het Volksblad voor Groningen en Drente” (omtrent de „gaarstomerij”) maar te zwijgen, de partij méér schaden dan alles wat de vijanden der S.D.A.P., van wie men niets anders kan verwachten, schrijven. Dat laat tenslotte de partijgenoten koud, maar van hun eigen organen verwachten en dulden ze zo iets niet. — Het vertrouwen in eigen, oude, getrouwe partijgenoten waarop toch de gehele partij moet steunen, is gebleken daar wel heel klein te zijn.

Ten slotte de derde vraag: — Kunt U bewijzen, dat ons optreden in de vergaderingen in strijd is met de belangen der partij? — Heeft ook maar één der leden van het Partijbestuur ons gehoord? — Zo

ja, moet hij dan niet erkennen, dat wij niets deden, dan een verslag geven van onze indrukken, ieder naar zijn persoonlijk inzicht en op zijn gebied, en naar ons kleine vermogen? Wij hebben uitgesproken, wat wij eerlijk meenden te moeten zeggen, — het is ons om de waarheid te doen, zoals wij die gevoelen. En daarbij hebben wij — ik ben er zeker van — onze hoorders kunnen versterken in het geloof aan de grondbeginselen der sociaaldemokratie, aan de grote waarde voor de arbeiders der gehele wereld van wat daar in het enige land, waar het kapitalistische stelsel is overwonnen, tot stand kan worden gebracht, en waar het door ons begeerde socialisme wordt opgebouwd.

In mijn rede (ik ben bereid deze op Uw verzoek in afschrift over te leggen) heb ik de volgende verklaring afgelegd, voordat ik enig vermoeden had, dat mij, zijnde géén lid van de V.V.S.U., de vrijheid zou worden ontnomen als partijlid voor mijn mening en overtuiging uit te komen. Deze verklaring werd door mij het eerst uitgesproken op een bijeenkomst in Assen op 11 Juni j.l., waar ook partijgenoten onder mijn gehoor waren. Zij luidt als volgt:

„Vrienden, ik heb nog iets te zeggen, dat mij persoonlijk aangaat. Ten einde allerlei veronderstellingen, insinuaties en misverstand te voorkomen, wil ik dit zeggen: — en ik richt me nu in het bijzonder tot mijn partijgenoten, die naar ik hoop onder U aanwezig zijn, — dat ik ben teruggekomen zoals ik was, als sociaaldemokraat, — dat ik geenszins ben „bekeerd” of tot de communistische partij ben „overgelopen”, — dat ik juist ben versterkt in mijn mening, dat voor ons land en volk een andere weg, een andere taktiek moet worden gevolgd, dan die in Rusland de aangewezen was en is gebleken de juiste te zijn; — onze mentaliteit, onze traditie, onze historie, onze technisch reeds hoogstaande industrie, onze cultuur, — kortom onze westerse beschaving vereisen andere middelen, andere methoden om tot het gemeenschappelijk doel te komen, dan die daar werden en worden toegepast. Voor mij is voor ons land de weg der parlementaire democratie voorlopig nog die, welke mij de beste lijkt, al moge er verschil van opvatting bestaan over het tempo waarin, en de wijze waarop gemeend wordt deze weg te moeten volgen.”

Ten slotte zou ik nog dit willen zeggen: ik ben 40 jaren lang lid van de S.D.A.P. geweest. Slechts weinigen van U kunnen beoordelen of ik een goed lid ben geweest — maar allen kunnen weten, dat ik steeds heb medegewerkt om de partij groter en sterker te maken. Dit was mijn plicht en met liefde deed ik het en doe ik het nog, zoveel in mijn vermogen is. Moet dit nu eensklaps worden stopgezet?

Anderen hebben mijn broer tegen mij aangevoerd — dit doet mij leed —, maar nu wil ik U zeggen, dat ik steeds een trouwe kameraad voor hem ben geweest. En hem zo goed kennende, beter dan wie ook, weet ik, dat hij in dit geval aan mijn zijde zou hebben gestaan, zoals ik steeds, ook in de moeilijkste ogenblikken aan zijn zijde stond en dat hij mij eerder zou hebben aangespoord van de gelegenheid gebruik te maken om kennis te nemen van de resultaten van de Russische Revolutie, waarvan hij zoveel goeds en schoons verwachtte voor de mensheid, dan dat hij mij zou hebben teruggehouden, en hij zou mij niet hebben gekrenkt en verguisd en tot een minderwaar-

dige hebben bestempeld. Die zekerheid kan niemand mij ontnemen en die maakt me sterk *).

Ik stel er prijs op te verklaren, dat, ook al zal de leiding der S.D.A.P. mij als een onwaardige uit de partij stoten, — wat me voor mezelve en voor hen, die het besluit nemen en moeten uitvoeren, zou spijten, — mijn gevoelens dezelfde blijven — ik ben sociaaldemokraat en gevoel mij aan de beweging verwant, als voorheen.

In meerdere plaatsen heeft men mij gevraagd verslag te komen uitbrengen, en ik zou alle respect voor mezelve verliezen, als ik me, onder bedreiging van verlies van mijn lidmaatschap der S.D.A.P. terugtrok. Dit zou ik alleen kunnen doen, als de S.D.A.P. mij gelegenheid zou geven op vergaderingen te spreken. Ik wil overal waar het mogelijk is de mensen opwekken kennis te nemen van wat er werkelijk in de Sovjet-Unie omgaat en hen versterken in het geloof, dat het Socialisme geen utopie is, maar werkelijkheid kan worden als het grondbeginsel der sociaaldemocratie: afschaffing van het privaatbezit van grond en productiemiddelen niet alleen verkondigd, maar in daad wordt omgezet.

De conclusie, waartoe ik kom, en die door Uzelf wel reeds zal zijn getrokken, is deze:

Het is in het belang der S.D.A.P., als ze haar houding tegenover de Sovjet-Unie en tegenover partijgenoten, die lid zijn van de Vereniging van Vrienden van de Sovjet-Unie of met die vereniging sympathiseren, **herziet**.

(w.g.) H. Brok-Troelstra.

HET ANTWOORD.

Afschrift van het antwoord van het P.B. der S.D.A.P. op mijn schrijven van 23-6-'35.

Amsterdam, 11 Juli 1935.

Mevr. H. Brok-Troelstra,
Assen.

Geachte Mevrouw,

Het Partijbestuur nam in zijn vergadering van 6 dezer o.m. kennis van Uw brief van 23 Juni l.l. Het Partijbestuur kon hierin geen aanleiding vinden tot het brengen van verandering in zijn standpunt ten aanzien van de V.V.S.U.

Wij delen U voorts mede, dat het Partijbestuur U op grond van de door het Partijbestuur genomen beslissing in zijn vergadering van 16 Juni l.l., welke gepubliceerd is in de bladen van de Arbeiderspers van Maandag 17 Juni l.l., beschouwt als te zijn geroeyeerd wegens gedragingen, die de Partij benadelen.

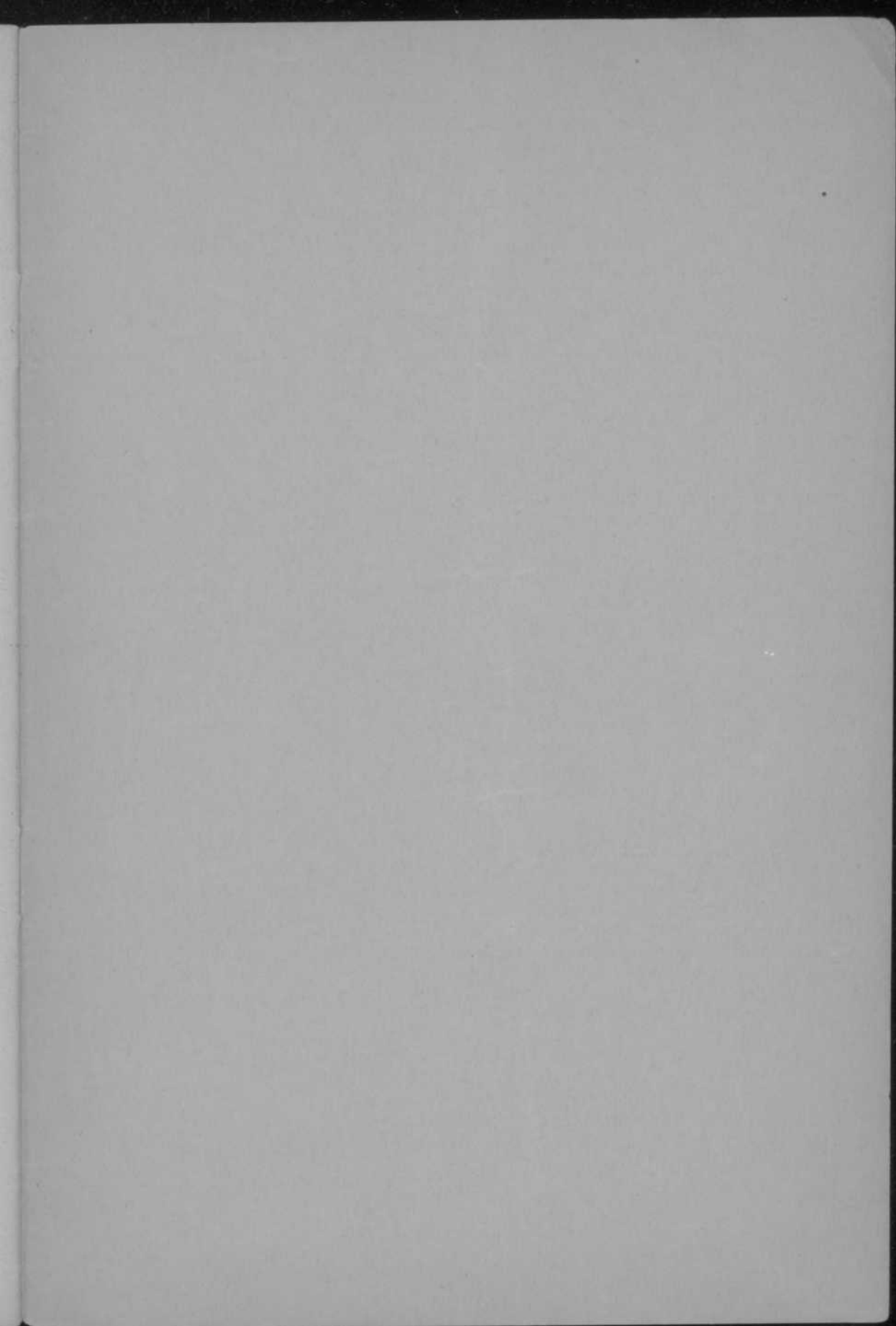
Hoogachtend,

(w.g.) Koos Vorrink,

Voorzitter.

*) Uit het schrijven aan het Partijbestuur werd een korte passage weggelaten, die ik om haar intieme karakter ongaarne aan de publiciteit prijsgeef. Zij was bestemd voor de kleine kring van Partijbestuurders, en doet aan de strekking van het betoog niets af.

H. B.—T.

4.312.098

